

- Bukhoblik. *Minimalna pensia* [Minimum pension]. <https://www.buhoblik.org.ua/kadry-zarplata/pensii/2828-minimalna-pensiya.html>
- Chubka O., Skoropad I. & Putytskyi A. (2022). Kontseptualizatsiia pidkhodiv do tлумachennia definitsii «nerivnist», yii vydiv, proiaviv ta prychny vynykнення [Conceptualization of approaches to interpretation of the definition of "inequality", its types, manifestations and causes]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5, 463–476. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.46.2022.3910>
- Derzhavna sluzhba zainiatosti Ukrainy. (2024). *Nadannya posluh u 2024 rotsi* [Provision of services in 2024]. <https://dcz.gov.ua/result/period?filter=2024>
- European Commission: Directorate-General for International Partnerships, Publications Office of the European Union. (2022). *Addressing income inequalities through development cooperation – A quick guide*. <https://doi.org/10.2841/209509>
- Inequality*. Cambridge Academic Content Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/inequality>
- Inequality*. Oxford Learner's Dictionaries. <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/inequality?q=inequality>
- Libanova E. M., Cherenko L. M. & Poliakova S. V. (2023). *Bidnist ta nerivnist v Ukraini pid vplyvom COVID-19: pidkhody do otsiniuvannia* [Poverty and inequality in Ukraine under the influence of COVID-19: approaches to assessment]. Kyiv.
- Libanova E. (2023, October 19). Yak zminyvsia rynek pratsi u voiennyi chas: sohodennia ta perspektyvy [How the labor market changed during wartime: present and prospects]. *ZN.UA*. <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/jak-zminivsja-rinok-pratsi-u-vojennij-chas-sohodennja-ta-perspektivi.html>
- Minfin. (2025). *Prozhytkovy minimum v Ukraini 2025* [Subsistence minimum in Ukraine 2025]. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/wagemin/>
- Minfin. *Minimalna zarplata v Ukraini* [Minimum wage in Ukraine]. <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/>
- Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. *Proiavy ekonomichnoi nerivnosti naseleння v Ukraini v konteksti zabezpechennia stiikosti* [Manifestations of economic inequality of the population in Ukraine in the context of ensuring resilience]. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/proyavy-ekonomichnoyi-nerivnosti-naseleння-v-ukrayini-v-konteksti>
- Opalko V. V. (2018). *Metodyka otsiniuvannia ekonomichnoi nerivnosti: svitova praktyka* [Methodology for assessing economic inequality: world practice]. *Ekonomichnyi prostir*, 129, 30–44. <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/165/158>
- Samoiliuk M. *Tracker ekonomiky Ukrainy pid chas viiny* [Tracker of the economy of Ukraine during the war]. *Tsentralna ekonomichna stratehiia*. <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/>
- World Economic Forum. (2024). *Global Gender Gap Report 2024*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2024.pdf

УДК 330.341.424

JEL: L52; R12; R19; R58

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-34-43>

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

©2025 ІСМАІЛОВ А.

УДК 330.341.424

JEL: L52; R12; R19; R58

Ісмаїлов А. Теоретичні аспекти створення та розвитку індустріальних парків

У статті аналізуються теоретичні основи створення та розвитку індустріальних парків, які виступають важливим елементом сучасної економіки, забезпечуючи платформу для інтеграції виробництва, розвитку інфраструктури та залучення інвестицій, що є критично важливим для підвищення конкурентоспроможності країн. У статті зацікавлено увагу на актуальності теми в умовах трансформації української економіки, де індустріальні парки можуть стати каталізатором відновлення, здатні створити сприятливі умови для розвитку нових підприємств, упровадження сучасних технологій та реалізації державних програм підтримки малого та середнього бізнесу. Стаття містить огляд існуючих моделей індустріальних парків у світі, їх особливостей і переваг. Визначено основні фактори, що впливають на ефективність індустріальних парків, а також їх потенційні ризики та бар'єри. Запропоновано класифікацію індустріальних парків за правовою формою власності, галузевою спеціалізацією та регіональною приналежністю. Значну увагу приділено ролі держави в розвитку індустріальних парків, зокрема через надання податкових пільг, субсидій і розвиток інфраструктури. Висновки статті наголошують на важливості індустріальних парків як інструменту для адаптації промислового сектора до глобальних умов, а також для реалізації державних програм підтримки бізнесу. Обґрунтовано, що розвиток індустріальних парків в Україні вимагає комплексного підходу, зокрема активної участі держави та адаптації кращих світових практик.

Ключові слова: індустріальні парки, економічний розвиток, країна, регіон, інвестиції, державна підтримка, класифікація, податкові пільги, інфраструктура, промисловий сектор.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 20.

Ісмаїлов Алтан – аспірант, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: altanismaïlov28@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0281-7062>

UDC 330.341.424

JEL: L52; R12; R19; R58

Ismailov A. The Theoretical Aspects of Creating and Developing Industrial Parks

The article analyzes the theoretical foundations of creating and developing industrial parks, which serve as an important element of the modern economy by providing a platform for production integration, infrastructure development, and investment attraction, which are critically important for enhancing the competitiveness of countries. The article emphasizes the relevance of the topic in the context of the transformation of the Ukrainian economy, where industrial parks can become a catalyst for recovery, capable of creating favorable conditions for the development of new enterprises, the implementation of modern technologies, and the execution of government programs supporting small and medium-sized businesses. The article contains a review of existing industrial park models worldwide, their features, and advantages. The main factors affecting the efficiency of industrial parks, as well as their potential risks and barriers, are identified. A classification of industrial parks based on legal form of ownership, industry specialization, and regional affiliation is proposed. Significant attention is paid to the role of the State in the development of industrial parks, particularly through the provision of tax incentives, subsidies, and infrastructure development. The article's conclusions emphasize the importance of industrial parks as a tool for adapting the industrial sector to global conditions, as well as for implementing government programs that support business. It is substantiated that the development of industrial parks in Ukraine requires a comprehensive approach, including active State involvement and the adaptation of the best global practices.

Keywords: industrial parks, economic development, country, region, investment, State support, classification, tax incentives, infrastructure, industrial sector.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 20.

Ismailov Altan – Postgraduate Student, Research Centre for Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: altanismaïlov28@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0281-7062>

Індустріальні парки стали важливим елементом сучасної економіки, оскільки вони забезпечують платформу для інтеграції виробництв, розвитку інфраструктури та залучення інвестицій. У глобальному контексті створення та функціонування індустріальних парків сприяє підвищенню конкурентоспроможності країн, формуванню нових робочих місць та стимулюванню інновацій. В Україні, де економіка переживає період трансформації, актуальність цієї теми набуває особливо значення та зумовлена необхідністю модернізації промислового сектора, підвищення його ефективності та адаптації до вимог глобального ринку.

На фоні економічних викликів, таких як зниження виробництва та відтік інвестицій, індустріальні парки можуть стати каталізатором відновлення економіки, забезпечуючи сприятливі умови для розвитку нових підприємств і впровадження сучасних технологій. Вони також можуть слугувати майданчиком для реалізації державних програм з підтримки малого та середнього бізнесу, що є ключовим фактором для стабільності економіки.

Проте питання створення та розвитку індустріальних парків в Україні потребує детального теоретичного осмислення, оскільки існуючі моделі та підходи, які працюють в інших країнах, можуть не враховувати специфіку українських реалій. Вивчення теоретичних аспектів даної теми дозволить виявити основні фактори успішного функціонування індустріальних парків, а також визначити його можливі ризики та бар'єри.

Питанням розвитку індустріальних парків присвячено роботи багатьох зарубіжних та українських вчених, а також міжнародних організацій (OECD, UNIDO, EC, World Bank) [1–4]. Серед наукових публікацій доцільно відзначити роботи таких науковців: Cote R. P., Cohen-Rosenthal E., Галасюк В., Горностаї Н. І., Дорошенко А., Єршова Ю., Івашко О., Кизим М., Когут І., Лебідь Т., Осіпов В., Сошников А., Хаустова В., Щербак А. та ін. [5–15]. Однак зазначена проблематика залишається актуальною як у загальнонауковому, так і в міжнародному та українському контексті.

Метою статті є узагальнення та систематизація теоретичних аспектів створення та розвитку індустріальних парків.

Індустріальний парк є особливим типом нерухомості та територій, призначених для зонованого розміщення промислових підприємств, які отримують доступ до землі, приміщень, інженерної та транспортної інфраструктури, базових послуг і працюють під управлінням компанії, що відповідає за підтримку функціонування об'єкта та надання послуг із залучення резидентів-орендарів [10].

Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) визначає індустріальний парк як розроблену земельну ділянку, підрозділену на наділи відповідно до комплексного плану та забезпечену дорогами, транспортними розв'язками, комунальною інфраструктурою для використання групою виробничих підприємств [16].

Індустріальний парк характеризується такими ознаками:

- ✦ на території промислового парку підтримуються інновації та розвиток науково-технічної діяльності, її використання у виробництві;
- ✦ у межах території індустріального парку розташовані виробничі, складські та офісні приміщення;
- ✦ земельні ділянки в рамках промислового парку, разом з інженерними мережами, пропонуються для купівлі, лізингу, оренди з метою організації виробничого процесу та ведення підприємницької діяльності;
- ✦ професійна та ефективно організована система під'їзних шляхів, місць стоянки вантажного та легкового автотранспорту, зон навантаження-вивантаження, контрольно-пропускних зон тощо;
- ✦ промислові парки зорієнтовані на якісну виробничу діяльність зі знизженими накладними витратами.

Функціонування індустріальних парків має певні цілі, залежно від технологічної основи та спеціалізації. Зазвичай індустріальні парки створюють для досягнення таких цілей:

- ✦ створення умов для динамічного розвитку виробництва шляхом ефективного та синергічного використання технічних і технологічних можливостей компаній, що входять в індустріальний парк;
- ✦ інтегрування розрізаних компаній для вирішення конкретних завдань у галузі виробництва та переробної промисловості;
- ✦ маркетинг ідей, розробок, винаходів і корисних моделей, технологій, а також розвиток перспективних напрямів досліджень і розробок;
- ✦ розвиток інформаційної та виробничої інфраструктури регіону;
- ✦ охорона інтелектуальної власності та ін.

Як і будь-який спеціалізований об'єкт, індустріальний парк має певні функції. Ключовими з них є створення умов ефективного розміщення виробництв, зниження термінів і витрат за реалізацію інвестиційних проектів.

Для створення сприятливих умов розвитку промисловості регіону індустріальний парк повинен мати низку ознак:

- ✦ земля належить керівній компанії або орендується нею, існує план розвитку території;
- ✦ є якісна інженерна інфраструктура, керівна компанія допомагає резидентам підключитися до комунікацій, забезпечує охорону території, пожежну безпеку тощо;

- ✦ керівна компанія допомагає резидентам організувати бізнес, володіючи певними повноваженнями щодо розміщення об'єктів у межах індустріального парку та виступаючи посередником між інвестором і регіональною адміністрацією;
- ✦ керівна компанія надає інвесторам набір ділових послуг (секретарські, кур'єрські, логістичні, бухгалтерські, пошук персоналу тощо);
- ✦ керівна компанія узгоджує проекти будівель, управляє будівельними проектами, пропонує в оренду власні будівлі біля парку [6; 10].

Важливою ознакою для індустріальних парків є їх розташування. Індустріальні парки зазвичай розташовуються на околицях міст або поза основними житловими районами міста, забезпечуються повноцінною транспортною доступністю, зокрема автомобільним і залізничним транспортом. Розміщення індустріальних парків навколо портів, аеропортів, залізниць та інших транспортних вузлів дозволяє зменшити транспортні витрати та більш ефективно їх функціонування.

Отже, індустріальні парки створюють базу для сталого довгострокового розвитку промислового потенціалу конкретного регіону, сприяють створенню нових робочих місць, зниженню імпортозалежності, створенню комфортного ділового середовища, підвищенню інтелектуального потенціалу, а також збільшенню податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів. Завдяки залученню високотехнологічних виробництв індустріальні парки постають одним з елементів інвестиційної інфраструктури, що може сприяти забезпеченню соціально-економічного розвитку країни.

Найважливішу роль у створенні та розвитку індустріальних парків відіграє держава.

Необхідно зазначити, що усвідомлення ролі держави в розбудові індустріальних парків поступово змінювалось з пасивної – простого надання інфраструктури, на активну – надання різноманітних стимулів та преференцій учасникам індустріальних парків на місцевому та загальнонаціональному рівнях. Основні стимули, що наразі використовуються в міжнародній практиці для індустріальних парків, містять:

- ✦ кредити за спеціальними пільговими ставками;
- ✦ звільнення від податків та мит;
- ✦ субсидювання оренди;
- ✦ надання землі на пільгових умовах;
- ✦ субсидювання тарифів на електрику та воду;
- ✦ преференційні тарифи на телекомунікаційні послуги;

- ✦ спрощені регуляторні процедури, єдине вікно;
- ✦ колективне використання послуг і активів;
- ✦ створення житлової та комунальної інфраструктури для працівників [17].

Зарубіжна практика виділяє такі інструменти державної підтримки розвитку індустріальних парків:

1. Підтримка в забезпеченні інфраструктури індустріального парку. Здійснюється шляхом реалізації заходів регіональних цільових програм, адресних інвестиційних програм, що передбачають будівництво або реконструкцію об'єктів інженерної, енергопостачальної та транспортної інфраструктури, яка, своєю чергою, дозволяє забезпечити реалізацію інвестиційних проектів.

2. Участь держави у фінансуванні інвестиційних проектів, що передбачає застосування різних механізмів, наприклад часткове фінансування інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства, бюджетне субсидування процентних ставок за кредитами, сприяння з боку регіональних і місцевих органів влади в отриманні кредитів на пільгових умовах учасникам інвестиційних проектів тощо.

3. Зменшення витрат інвесторів шляхом покриття витрат на охорону промислових об'єктів, частини витрат на соціальне страхування, витрат на будівництво житла та соціальної інфраструктури та підготовку кадрів за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів.

4. Надання податкових пільг і стимулів для резидентів індустріального парку. Світовий досвід доводить, що пільгове оподаткування індустріальних парків є одним із найбільш важливих і дієвих інструментів державної підтримки. При цьому значні повноваження мають органи місцевого самоврядування (муніципалітети) та регіональна влада. Часто розмір податкової пільги залежить від обсягу вкладених інвестицій, тобто чим більший розмір інвестицій, тим вища ставка податкової пільги. Також у деяких зарубіжних країнах податкові пільги для учасників індустріальних (промислових) парків (зон) залежать від профілю підприємства. Так, наприклад, у Китаї додатковими податковими пільгами можуть користуватися підприємства «пріоритетних галузей»: біофармацевтики, електроніки, точкового машинобудування та інших високотехнологічних галузей, які заздалегідь уже визначені як пріоритетні для конкретної особливої економічної зони (індустріального парку).

На сьогодні в різних країнах існують різні інституціональні пільги щодо функціонування індустріальних парків, проте найчастіше мотиватором створення індустріальних парків виступають саме податкові пільги.

Усі податкові пільги, які можуть надаватися учасникам індустріальних парків у різних країнах світу, можна класифікувати за такими видами:

- ✦ *податкові канікули*, насамперед щодо сплати податку на прибуток, податку на землю, податку на нерухоме майно, тобто тимчасове звільнення резидента індустріального парку від сплати цих податків за умови спрямування коштів на інвестиційні цілі або збільшення обсягів виробництва та експорту продукції;
- ✦ *знижені (пільгові) податкові ставки* податку на прибуток, землю та нерухоме майно;
- ✦ *інвестиційний податковий кредит* у вигляді відстрочки сплати нарахованого податку (часто з додаванням відсотків за користування) або спрямування нарахованого податку на інвестиційні цілі;
- ✦ *податкова знижка*, тобто зменшення бази оподаткування шляхом внесення витрат на інвестиційні цілі до складу валових витрат;
- ✦ *метод прискореної податкової амортизації*, який може застосовуватися в переважній більшості країн не тільки в індустріальних парках, але і в загальній системі оподаткування. Метод прискореної амортизації дозволяє підприємству отримати додаткові кошти для інвестицій, не сплачуючи податок на прибуток або відсотки за користування кредитом;
- ✦ *амортизаційна премія*, яка передбачає можливість віднесення на валові витрати додаткового відсотка вартості основних засобів;
- ✦ *звільнення від сплати ПДВ і мита* на обладнання, яке не виробляється в країні;
- ✦ *знижена ставка відрахувань* до соціальних фондів на фонд оплати праці працівників, зайнятих науково-дослідними розробками;
- ✦ *можливість виписки податкових векселів* при імпорті продукції;
- ✦ *звільнення або пом'якшення вимог* щодо обов'язкового продажу валютної виручки [18].

У різних країнах світу застосовують різні підходи до податкових пільг для індустріальних парків:

- ✦ *пільги щодо податку на прибуток підприємств* (такі пільги в різних відсотках встановлені в Туреччині, Чехії, Нідерландах, Китайській Народній Республіці);
- ✦ *звільнення від ввізного мита на обладнання й устаткування для роботи підприємств у межах індустріального парку* (серед країн, що застосовують такі пільги: Азербайджан, Нідерланди, Туреччина, Узбекистан);

- ✦ звільнення від сплати податку на нерухомість (досить часто зустрічається саме така пільга, оскільки в багатьох країнах цей податок є досить суттєвим. До країн, що застосовують таку пільгу щодо індустріальних парків, належать: Азербайджан, Польща, Нідерланди, Туреччина, Тайвань, Казахстан, Узбекистан);
- ✦ звільнення від податку на землю або податку на оренду землі (Туреччина, Тайвань, Китай, Литва);
- ✦ звільнення від сплати місцевих податків та зборів (Угорщина);
- ✦ зниження тарифів на комунальні послуги (Туреччина, Угорщина) [19].

Необхідно відмітити, що хоча податкові пільги активно використовуються в багатьох країнах, їх роль поступово знижується, що пов'язано з нормами СОТ, забороняючими деякі субсидії. Для ряду країн Європи зменшення пільг пов'язано зі вступом в ЄС, де діє жорстка система контролю за державною допомогою. Однак ще більше значення мало усвідомлення, що інвесторів насамперед цікавить якість інфраструктури та кваліфікація робочої сили.

Величезне значення для розвитку індустріальних парків має ефективна маркетингова стратегія. Як свідчить світовий досвід, вплив іноземних інвестицій в сектори, щодо яких проводилися кампанії із залучення інвесторів, більш ніж удвічі перевищував їх надходження в інші сектори. Особливе значення має залучення в індустріальні парки «якірних» інвесторів – галузевих лідерів. Індустріальні парки можуть служити кроком до більш розвинених форм їх функціонування. Так, у сучасних умовах гостро стоять екологічні проблеми, існує необхідність підвищити ефективність використання ресурсів. У вирішенні цих проблем можуть допомогти індустріальні парки, якщо відходи, побічні продукти діяльності одних підприємств будуть використовувати інші [20].

Детальний аналіз основних характеристик індустріальних парків дозволив виділити кілька класифікаційних ознак і сформувати класифікацію парків (рис. 1).

Через національні особливості та різні етапи розвитку країн типи та назви індустріальних парків можуть відрізнятися. Однак загалом їх можна розділити на два основні види:

- ✦ **Традиційний індустріальний парк**, який орієнтований на короткострокові цілі економічного зростання. Цей тип є історично першим і часто використовується як початковий етап розвитку. Він переважно спеціалізується на обробній промисловості та зосереджений на виробничому процесі.

- ✦ **Сучасний індустріальний парк**, що ставить за мету довгостроковий комплексний розвиток. Він вирізняється різноманітними організаційними моделями та функціональною ефективністю між різними елементами.

На сучасному етапі розвитку можна виділити основні напрямки еволюції індустріальних парків у світовій економіці, зокрема:

- ✦ Збільшення екологічності резидентів та використання енергозберігуючих технологій з низьким рівнем забруднення навколишнього середовища.
- ✦ Перехід від залучення великих корпорацій до впровадження технологічних кластерів малих і середніх підприємств.
- ✦ Розвиток у напрямку технополісів або «розумних міст».
- ✦ Поглиблення співпраці між резидентами різних індустріальних парків та збільшення кількості міждержавних проектів.
- ✦ Трансформація індустріальних парків на основний інструмент регіонального економічного розвитку та фактор зростання регіонального ВВП.
- ✦ Перетворення індустріальних парків із зон експортної переробки на науково-дослідні центри.
- ✦ Посилення ролі систематизованої та цілеспрямованої роботи керуючих компаній індустріальних парків із залучення інвестицій.

Аналіз розвитку індустріальних парків у світовій економіці дозволяє виділити такі чотири моделі функціонування та регулювання індустріальних парків (табл. 1).

Організаційні моделі регулювання діяльності індустріальних парків у світовій економіці (американська, європейська, азіяська, змішана), виділені з урахуванням історичних особливостей їх створення, принципів побудови, джерел фінансування та особливостей функціонування. Їх особливості полягають в такому.

Американська модель. Мета – ведення науково-дослідної роботи та створення експериментальних інноваційних зразків. **Принцип побудови** – розміри парку повинні бути в проміжку 0,8–2,8 тис. га, в якому розміщуються кластери в кількості від 6 до 16. ІП фінансуються з найрізноманітніших джерел: за рахунок федеральних коштів, грантів штатів і муніципальних утворень, а також приватних капіталовкладень, венчурного капіталу. **Особливості функціонування** – модель має функціонально-планувальну структуру з єдиною системою, призначеною для обслуговування інноваційних підприємств (сервісні послуги).

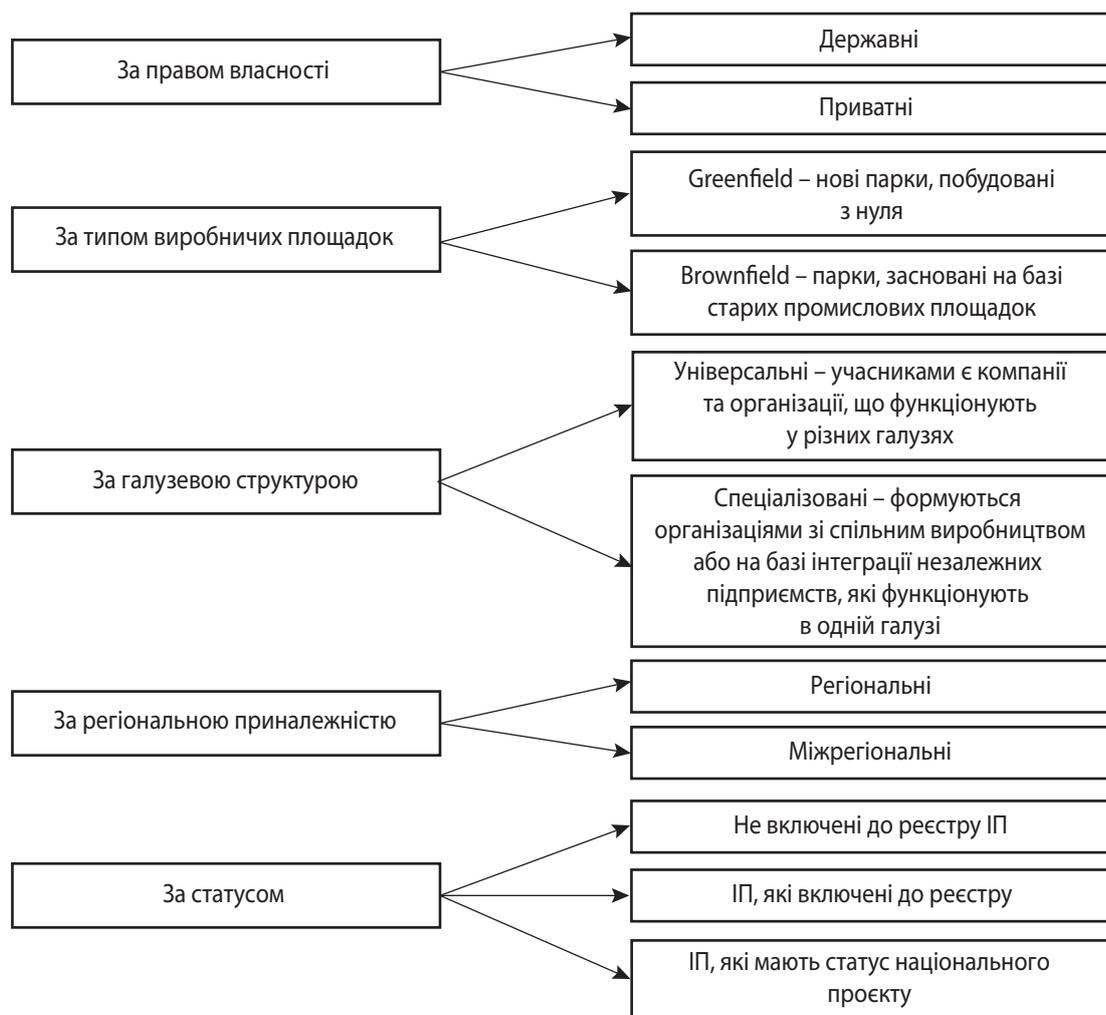

Рис. 1. Класифікація основних видів індустріальних парків

Джерело: сформовано автором на основі [5–20].

Таблиця 1

Моделі функціонування та регулювання індустріальних парків та їх характеристика

Модель	Особливості функціонування та регулювання ІП
1	2
Американська	Індустріальні парки в США почали активно розвиватися в 1950-х рр. Одними з найвідоміших стали «Дослідницький трикутник» (Північна Кароліна) і «Міський парк Філадельфії» (штат Пенсильванія). Особливістю є тісна взаємодія з вищими навчальними закладами та державними дослідницькими центрами. ІП надається значна державна підтримка. Розміри парку повинні бути в проміжку 0,8–2,8 тис. га, в якому розміщуються кластери в кількості від 6 до 16. Повноваження з регулювання ІП зосереджені в органах управління окремих штатів. Штати в США регулюють діяльність ІП за допомогою спеціальних правил, а в законодавстві уточнено такі аспекти: вимоги до забудови (мінімальна площа землі, власність, мінімальна площа кожної ділянки, мінімальна ширина ділянки, розташування біля межі житлової забудови, геотехнічні рекомендації), озеленення, заборонені несприятливі умови для будівництва, промислові стандарти продуктивності, рішення комісії з планування ІП, постійний моніторинг їх експлуатації
Європейська	Історія ІП в Європі налічує понад сто років. Перші індустріальні парки були спроектовані так, щоб спеціалізуватися на виробничій діяльності (Траффорд-парк у 1896 р.) або завершити перетворення галузей у розвитку економіки (Вільна зона Шеннона в 1959 р.). Формування європейських ІП базувалося на накопиченому досвіді, вони мали детально опрацьовані програми та бізнес-плани, тому їх розвиток відбувався швидше.

1	2
	<p>Обов'язковими компонентами сучасного ІП європейської моделі є статична структура інкубатора бізнесу та динамічна структура блоків для підприємств, що вийшли з інкубатора. Зазвичай в структуру ІП інтегрується бізнес-інкубатор, спеціально призначений для розвитку малого підприємництва.</p> <p>Модель функціонування ІП ЄС визначається його промисловою політикою, яка включає: реконструкцію промисловості, експорт, інтернаціоналізацію 1950–1970 рр., конкурентоспроможність, інновації, поширення технологій і МСП 1970–1990 рр., територіальний капітал і розумні технології 1990 р. – дотепер. У Німеччині існує різниця між «муніципальними промисловими зонами» та «індустріальними парками». У муніципальних промислових зонах муніципалітет інвестує в інфраструктуру та комунальні послуги, необхідні для залучення приватних компаній. Створення ІП зазвичай ініціюється місцевими органами влади для зміцнення взаємозв'язків між галузями, але в подальшому воно управляється приватною юридичною особою. На підставі законодавства про ІП відповідні державні відомства регулюють індустріальні парки через цих юридичних осіб</p>
Азійська	<p>В азійській моделі була прийнята абсолютно нова концепція формування індустріальних парків, які виконували функцію розвитку цілих міст за підтримки державних програм. У результаті в Азії поняття ІП переросло в технополіси або розумні міста, які представляли собою великі містобудівні комплекси з виробництвом, навчанням, дослідженнями, інноваціями, місцем проживання. Азійська модель ІП може бути розділена на дві форми: перша полягає в тому, що ІП побудований поза мегаполісом (наприклад, наукове місто Цукуба в 1963 р.), а інша – в тому, що ІП розташований усередині мегаполісу (наприклад, науковий парк Чжунгуаньцунь в 1988 р.). Модель регулювання базується на трирівневому законодавстві: спеціальному законодавстві для ІП; законодавстві, що стосується парків; багатосторонньому або двосторонньому договору з іншими країнами. Регулювання здійснюється на таких трьох рівнях: адміністрація (уповноважений орган місцевого уряду); орган управління, що координує адміністрацію району (дві системи управління, один штат співробітників); підприємство (підзвітне місцевим органам управління). Існує п'ять напрямків регулювання: економічний розвиток парку; підтримка регіонального розвитку; стале використання ресурсів та охорона навколишнього середовища; бізнес-середовище; технологічні інновації</p>
Змішана	<p>ІП у Співдружності Незалежних Держав не тільки успадкували атрибути ТПК, які функціонували в радянський час, але також мають елементи, що набули поширення на практиці після розпаду СРСР (тоді більшість з них були реалізовані за системою браунфілдс, децентралізації ділянок). Це відбувалося таким чином: підприємство, що володіло достатніми площами, продовжувало здійснювати свою основну діяльність, а надлишки своїх територій і складських приміщень здавало в оренду. Перша хвиля науково-технічних ІП була сформована навколо університетів. Горизонтальне будівництво ІП також безперервно запозичує та інтегрує передовий досвід азійської, американської та європейської моделей.</p> <p>Розвиток індустріальних парків перебуває на перехідному етапі, і на даний момент можна виділити два типи ІП змішаної моделі: традиційні та сучасні. Державне регулювання ІП здійснюється місцевими органами управління шляхом власного законодавства та відповідних документів ЄАЕС (податкові пільги, створення системи преференційних тарифних ставок). Також створюються асоціації індустріальних парків, і парки, що входять до них, регулюються в таких аспектах: проектування, юридичні послуги, дозвіл на будівництво, будівельний контроль, технічний нагляд, дозвільна документація, узгодження, залучення партнерів тощо</p>

Джерело: сформовано автором на основі [3–20].

Європейська модель. *Мета* – трансфер технологій і прискорення процесу впровадження наукових відкриттів у виробництво. *Принцип побудови* – статична структура інкубатора бізнесу та динамічна структура блоків для підприємств, що вийшли з інкубатора. Зазвичай в структуру ІП інтегрується бізнес-інкубатор, спеціально призначений для розвитку малих і середніх підприємств. Джерелами фінансування є певна централізована

система приватного капіталу, яка фінансово підтримує всі ІП за рахунок споживачів інноваційних продуктів. *Особливості функціонування* – наявність будівлі, призначеної для розміщення новостворених інноваційних фірм, і вдосконалена система складного та простого сервісу інноваційних підприємств.

Азійська модель. *Мета* – будівництво індустріальних парків (нових міст), що забезпечують

безперервне відтворення інновацій, поєднання фундаментальних наукових досліджень і прикладних розробок, впровадження їх у практику. **Принципи побудови** – наявність великих площ для розміщення інноваційних виробництв, наявність об'єктів базової та спеціалізованої інфраструктури. Основним джерелом коштів є збір коштів урядом за моделлю державно-приватного партнерства. **Особливості функціонування** – об'єднання в ІП функцій громадських центрів.

Змішана модель. Мета – стимулювання інноваційної активності високотехнологічних підприємств. **Принципи побудови** – інтеграція індустріальних парків і закладів вищої освіти та науки. Джерела фінансування проекту: довгострокові інвестиції банків і кредитних організацій; інвестиції великих (якірних) резидентів проекту; власні кошти ініціатора проекту. **Особливості функціонування** – учасниками формування ІП є переважно університети, банки, приватні компанії за підтримки уряду; для успішного функціонування ІП застосовується планування його діяльності, орієнтація на вирішення регіональних проблем, формування інноваційної інфраструктури.

Світовий досвід має багато доказів того, що азіяцька модель є однією з найефективніших моделей функціонування та регулювання ІП.

ВИСНОВКИ

В умовах сучасної економіки індустріальні парки є важливими інструментами для підвищення конкурентоспроможності та залучення інвестицій.

Аналіз наявних у світовій практиці моделей індустріальних парків вказує на їх різноманітність і адаптацію до специфіки кожної країни, а ефективне їх функціонування суттєво залежить від державної підтримки, яка може проявлятися у вигляді податкових пільг, субсидій, а також розвитку інфраструктури.

Класифікація індустріальних парків дозволила виділити їх типи за різними критеріями, такими як правова форма власності, галузева спеціалізація та регіональна приналежність, що є важливим для розуміння їх ролі в економічному розвитку регіонів.

З огляду на виклики, що постають перед українською економікою, та світовий досвід, можна підсумувати, що індустріальні парки можуть стати важливим елементом не лише для адаптації промислового сектора до глобальних умов, а й для реалізації державних програм підтримки малого та середнього бізнесу. Проте розвиток індустріальних парків в Україні потребуватиме комплексного підходу, що включатиме активну участь держави, адаптацію кращих світових практик і врахування специфіки національних умов. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. International Guidelines for Industrial Parks. Cross-disciplinary Team on Industrial Parks. *UNIDO*. Vienna, 2019. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf
2. Leveraging a New Generation of Industrial Parks and Zones for Inclusive and Sustainable Development. Strategic Framework. *UNIDO*. Vienna, 2018. URL: https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO_Strategic%20Framework_WEB.pdf
3. Khaustova V., Korwatanasakul U., Cantore N. Analysis of industrial production and exports of goods from Ukraine and its regions, 2013–2022. Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series. Working Paper 2/2024, *UNIDO*. URL: https://downloads.unido.org/ot/33/87/33874969/WP_2_2024_FINAL.pdf
4. Coniglio N. D., Vurchio D., Khaustova V. Diversifying and rebuilding the Ukrainian economy. Application of the DIVE tool. *UNIDO*, 2024. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-05/DIVE_Application_to_Ukraine-Final.pdf
5. Осипов В. М., Щербак О. В., Дорошенко А. О., Коротких К. В. Індустріальні парки: світовий досвід та українські реалії. *Економічні інновації*. 2021. Т. 23. Вип. 4. С. 108–116. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4\(81\).108-116](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4(81).108-116)
6. Галасюк В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. № 1. С. 40–50. DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2018.01.040>
7. Сошников А. О., Ершова Ю. О. Індустріальні парки: колаборація бізнесу, держави та національної науки. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2021. Т. 32. № 4. С. 19–24. DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.4/04>
8. Kohut I., Lebid T., Fedushko S., Klymchuk I. Study of the competitiveness of industrial parks using conjoint analysis. *Research in Globalization*. 2023. Vol. 6. Art. 100136. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2023.100136>
9. Хаустова В. Є. Промислова політика в Україні: формування та прогнозування. Харків : ВД «ІН-ЖЕК», 2015. 384 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/projects_and_analytics/PromPolituka.pdf
10. Горностаї Н. І., Михальченкова О. Є. Світовий досвід розвитку індустріальних парків та їхні переваги для розвитку економіки України. *Наука, технології, інновації*. 2022. № 4. С. 45–51. DOI: <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2022-4-04>
11. Хаустова В. Є. Трансформація моделі економіки України у повоєнний період : монографія. Харків : Лібуркіна Л. М., 2025. 152 с. DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>

12. Івашко О. Індустріальні парки в системі інвестиційної безпеки держави: теорія та практика. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 4. С. 32–40.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-04-32-40>
 13. Хаустов М. М. Стартапи як основа сучасного інноваційного підприємництва та їх підтримка в країнах світу. *Матеріали конференції «Трансформації особистості, суспільства та ринку праці: виклики майбутнього та вплив на освіту»* (м. Харків, 20–22 вересня 2023 р.).
 14. Cote R. P., Cohen-Rosenthal E. Designing eco-industrial parks: a synthesis of some experiences. *Journal of Cleaner Production*. 1998. Vol. 6. Iss. 3–4. P. 181–188. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0959-6526\(98\)00029-8](https://doi.org/10.1016/S0959-6526(98)00029-8)
 15. Механізм державної підтримки реконструкції промисловості України : кол. моногр. / за ред. М. О. Кизима. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020. 360 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Mono_Prom.pdf
 16. Industrial estates. Principles and practices. *UNIDO*. Vienna, 1997.
 17. Economic Zones in the ASEAN: Industrial Parks, Special Economic Zones, Eco Industrial Parks, Innovation Districts as Strategies for Industrial Competitiveness. *UNIDO Country Office in Viet Nam*. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/2015-08/UCO_Viet_Nam_Study_FINAL_0.pdf
 18. Шевчук Н. А. Світовий досвід розвитку індустріальних парків та їх переваги для розвитку економіки України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4. С. 68–74.
DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4\(28\)-68-74](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4(28)-68-74)
 19. Deineko L., Romaniuk I. The Creation and Development of the Industrial Parks: Foreign Experience. *International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS)*. 2015. Vol. 2. No. 2. P. 7–16.
DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.4716>
 20. Лекарь С. І. Міжнародні та вітчизняні реалії функціонування індустріальних парків. *Економіка промисловості*. 2017. № 1. С. 80–94.
DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2017.01.080>
- REFERENCES**
- Coniglio N. D., Vurchio D. & Khaustova V. (2024). *Diversifying and rebuilding the Ukrainian economy. Application of the DIVE tool*. UNIDO. https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-05/DIVE_Application_to_Ukraine-Final.pdf
- Cote R. P. & Cohen-Rosenthal E. (1998). Designing eco-industrial parks: a synthesis of some experiences. *Journal of Cleaner Production*, 3–4(6), 181–188. [https://doi.org/10.1016/S0959-6526\(98\)00029-8](https://doi.org/10.1016/S0959-6526(98)00029-8)
- Deineko L. & Romaniuk I. (2015). The Creation and Development of the Industrial Parks: Foreign Experience. *International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS)*, 2(2), 7–16. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.4716>
- Halasiuk V. V. (2018). Industrialni parky: svitovyi dosvid ta perspektyvy stvorennia v Ukraini [Industrial parks: world experience and prospects for creation in Ukraine]. *Ekonomichnyi analiz*, 1(28), 40–50. <http://dx.doi.org/10.35774/econa2018.01.040>
- Hornostai N. I. & Mykhalchenkova O. Ye. (2022). Svitovyi dosvid rozvytku industrialnykh parkiv ta yikhni perevahy dlia rozvytku ekonomiky Ukrainy [World experience in the development of industrial parks and their advantages for the development of the economy of Ukraine]. *Nauka, tekhnologii, innovatsii*, 4, 45–51. <http://doi.org/10.35668/2520-6524-2022-4-04>
- Ivashko O. (2018). Industrialni parky v systemi investytsiinoi bezpeky derzhavy: teoriia ta praktyka [Industrial parks in the system of investment security of the state: theory and practice]. *Ekonomichnyi chasopys Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 4, 32–40. <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-04-32-40>
- Khaustova V. Ye. (2025). *Transformatsiia modeli ekonomiky Ukrainy u povoiennyi period* [Transformation of the model of the economy of Ukraine in the post-war period]. Kharkiv: Liburkina L. M. <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>
- Khaustova V., Korwatanasakul U. & Cantore N. (2024). Analysis of industrial production and exports of goods from Ukraine and its regions, 2013–2022. Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series. Working Paper 2/2024. UNIDO, 2/2024. https://downloads.unido.org/ot/33/87/33874969/WP_2_2024_FINAL.pdf
- Khaustova V. Ye. (2015). *Promyslova polityka v Ukraini: formuvannia ta prohnozuvannia* [Industrial policy in Ukraine: formation and forecasting]. Kharkiv: VD «INZhEK». https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/projects_and_analytics/PromPolituka.pdf
- Kohut I., Lebid T., Fedushko S. & Klymchuk I. (2023). Study of the competitiveness of industrial parks using conjoint analysis. *Research in Globalization*, 6, Art. 100136. <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2023.100136>
- Kyzym M. O. (2020). *Mekhanizm derzhavnoi pidtrymky rekonstruktsii promyslovosti Ukrainy* [Mechanism of state support for the reconstruction of the industry of Ukraine]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M. https://ndc-ipr.org/media/publications/files/Mono_Prom.pdf
- Lekar S. I. (2017). Mizhnarodni ta vitchyzniani realii funktsionuvannia industrialnykh parkiv [International and domestic realities of the functioning of industrial parks]. *Ekonomika promyslovosti*, 1, 80–94. <https://doi.org/10.15407/econindustry2017.01.080>
- Osyrov V. M., Shcherbak O. V., Doroshenko A. O. & Korotkykh K. V. (2021). Industrialni parky: svitovyi dosvid ta ukrainski realii [Industrial parks: world experience and Ukrainian realities]. *Ekonomichni innovatsii*, 4(23), 108–116. [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4\(81\).108-116](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4(81).108-116)

Shevchuk N. A. (2021). Svitovi dosvid rozvytku industrialnykh parkiv ta yikh perevahy dlia rozvytku ekonomiky Ukrainy [World experience in the development of industrial parks and their advantages for the development of the economy of Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4, 68–74. [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4\(28\)-68-74](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-4(28)-68-74)

Soshnykov A. O. & Yerhova Yu. O. (2021). Industrialni parky: kolaboratsiia biznesu, derzhavy ta natsionalnoi nauky [Industrial parks: collaboration of business, state and national science]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia «Yurydychni nauky»*, 4(32), 19–24. <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.4/04>

UNIDO (1997). *Industrial estates. Principles and practices*. UNIDO. Vienna.

UNIDO (2018). *Leveraging a New Generation of Industrial Parks and Zones for Inclusive and Sustainable*

Development. Strategic Framework. UNIDO. Vienna. https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO_Strategic%20Framework_WEB.pdf

UNIDO (2019). *International Guidelines for Industrial Parks. Cross-disciplinary Team on Industrial Parks*. UNIDO. Vienna. https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf

UNIDO Country Office in Viet Nam (2015). *Economic Zones in the ASEAN: Industrial Parks, Special Economic Zones, Eco Industrial Parks, Innovation Districts as Strategies for Industrial Competitiveness*. UNIDO Country Office in Viet Nam. https://www.unido.org/sites/default/files/2015-08/UCO_Viet_Nam_Study_FINAL_0.pdf

Науковий керівник – Белікова Н. В., доктор економічних наук, професор, вчений секретар НДЦ ІПР НАНУ (м. Харків)

УДК 330.322:005.922.1:004.9

JEL: M12; M21; O32; O33; O34

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-43-52>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2025 ТАРАСЮК Г. А.

УДК 330.322:005.922.1:004.9

JEL: M12; M21; O32; O33; O34

Тарасюк Г. А. Теоретико-методичний підхід до оцінювання стану інтелектуалізації капіталу підприємств в умовах цифрової економіки

Доведено, що інтелектуалізація капіталу стає ключовим фактором забезпечення гнучкості, інноваційності та цифрової трансформації підприємств. Запропоновано теоретико-методичний підхід до оцінювання стану інтелектуалізації капіталу підприємств, який дозволяє комплексно дослідити взаємозв'язки між ключовими факторами внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємства. Підхід враховує вплив інвестиційного розвитку та фінансового стану як передумов забезпечення інтелектуалізації капіталу, рівня інтелектуалізації капіталу, що в подальшому визначає його конкурентоспроможність і стійкість у ринкових умовах. Такий підхід розширює методологічну базу превентивного управління інтелектуалізацією капіталу, орієнтуючись на своєчасну ідентифікацію ризиків, активізацію наявних ресурсних і нематеріальних потенціалів підприємства, а також формування основ для створення системного інструментарію діагностики та підтримки відповідного рівня інтелектуалізації в умовах неотехнологічного типу відтворення. Апробація теоретико-методичного підходу проведена на прикладі п'яти агропромислових підприємств України за період 2020–2024 років. Результати емпіричного дослідження свідчать про суттєву залежність рівня інтелектуалізації капіталу від фінансової стабільності, інвестиційної активності та якості кадрової політики. Виявлено, що підприємства із системним підходом до цифровізації, інноваційного оновлення та розвитку людського потенціалу демонструють вищий рівень інтелектуального капіталу. Наукова новизна полягає у формалізації підходу до комплексного оцінювання інтелектуалізації капіталу в цифровій економіці, що поєднує фінансові, інвестиційні та інтелектуальні аспекти. Практична значущість полягає в можливості застосування запропонованого теоретико-методичного підходу для діагностики поточного стану інтелектуалізації, розробки управлінських рішень і стратегічного планування розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації.

Ключові слова: капітал, підхід, цифрова економіка, стійкість, конкурентоспроможність, інтелектуалізація, аналіз, фінансовий стан, людський капітал, клієнтський капітал, інформаційно-технологічний капітал, розвиток, інвестиції.

Табл.: 4. Формул.: 7. Бібл.: 12.

Тарасюк Григорій Андрійович – аспірант кафедри економіки повітряного транспорту, Державний університет «Київський авіаційний інститут» (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: Greg88t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1103-3103>